

بسمه تعالی

وزارت نیرو

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران

IRNCID

خبرنامه شماره ۴۰

پاییز ۱۳۷۹

NEWS LETTER No.40

FALL 2000

عبارت دیگر ظهور کانون‌های عدم امنیت آبی در مناطق خشک و نیمه‌خشک جهان که کشور ما در زمره چنین کشورهایی است، می‌تواند محتمل باشد و لذا ضرورت دارد با اتخاذ تدابیر صحیح و مدیریت کارآ، اثرات و پیامدهای مخرب بحران آبی را کاهش دهیم.

قطعه‌نامه دهمین همایش کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران

دهمین همایش کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران در تاریخ‌های ۲۵ و ۲۶ آبان ماه سال ۱۳۷۹ با سخنرانی جناب آقای مهندس زرگر رئیس شورایی عالی این کمیته آغاز گردید و سپس جناب آقای مهندس بیطرف وزیر محترم نیرو، ضمن ایراد سخنرانی مبسوط، همایش را افتتاح نمودند.

این همایش با شرکت حدود ۷۵۰ نفر از اساتید دانشگاه‌ها، مدیران، کارشناسان، متخصصین و دانشجویان رشته آبیاری و زهکشی سراسر کشور آغاز به کار نمود و تعداد ۲۵ مقاله از بین ۱۲۰ مقاله رسیده به دبیرخانه همایش انتخاب و چهار سخنرانی کلیدی توسط صاحب‌نظران منتخب انجام گرفت.

در این همایش سه فقره جمع‌بندی مقالات و تحلیل موضوعات ارائه شده توسط سه نفر از اساتید انجام گردید.

قطعه‌نامه همایش که در برگزیده نکات اساسی از سخنرانی‌ها و مقالات ارائه شده، نظرات شرکت‌کنندگان و رهنمودهای وزیر محترم نیرو بوده به شرح زیر تدوین و ارائه گردید. امید است که مفاد آن

دوست محترم

در قرن بیست و یکم ایجاد امنیت آبی جزء اولویت‌های مهم همانند کنترل و مهار جمعیت و امنیت غذایی در سطح بین‌المللی به شمار آمده و این موضوع از مهم‌ترین دغدغه‌های حال و آینده کشورهای جهان است و از این رو سازمان ملل متحد نیز موضوع امنیت آبی را مورد تأکید قرار داده است. هدف از برگزاری همایش‌ها که در این زمینه از طرف مقامات مختلف دولتی و غیردولتی در سطوح مختلف جهان تشکیل می‌شود این است که فعالیت‌های بشر به گونه‌ای تنظیم و هدایت شود که ضمن مقابله با مسائل و مشکلات و نگرانی‌های ایجاد شده در گذشته، با چالش‌های جدید و قابل پیش‌بینی در آینده نیز برخورد نمایند تا در این قرن کلیه انسان‌ها به آب شرب سالم، دفع بهداشتی فاضلاب، تأمین آب کشاورزی و در نهایت غذا و انرژی کافی و با کمیت مطلوب دسترسی پیدا کنند. تأمین آب کافی برای نیازهای بنیادی مذکور باید به شکلی صورت گیرد که با طبیعت نیز سازگاری داشته و بر حسب مورد اقبال مختلف آسیب‌پذیر از هر جهت در امان باشند.

در همین راستا در قطعه‌نامه دهمین همایش کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران که در آبان ماه سال ۱۳۷۹ برگزار شد به موضوع بحران و امنیت آبی نگاه ویژه‌ای شده است و در چند سخنرانی و مقاله نیز به آن اشاره گردیده است. امنیت آبی از مسائل بسیار مهمی است که باید مورد توجه دست‌اندرکاران صنعت آب کشور قرار گیرد. عدم توجه به این موضوع می‌تواند با خطراتی همچون جنگ‌های منطقه‌ای و جهانی قابل مقایسه باشد، به

جنبه‌های مدیریت آب از مرحله سیاست‌گذاری تا بهره‌برداری و تقویت مدیریت‌های محلی به همراه افزایش آگاهی و توسعه سامانه‌های اطلاع‌رسانی از ضروریاتی است که توجه خاصی را طلب می‌کند. در این راستا بهره‌گیری از ابزارهای فنی و اقتصادی برای مهار تقاضا و کنترل مصرف، بدون ایجاد اثرات نامطلوب در سطح رفاه جامعه باید مدنظر قرار گیرد.

۶- استفاده مجدد از پساب‌های شهری و کشاورزی و آب‌های غیرمتعارف مورد تأکید قرار گرفته و طرح‌های بهره‌برداری از منابع آب با اعمال مدیریت بازچرخانی آب مدنظر قرار گیرد.

۷- سخنرانی‌ها و مقالات ارائه شده در این همایش نشان داد که هم بخش دولتی و هم بخش خصوصی به اصول و رموز مدیریت بهره‌برداری از آب آشنایی کامل و کافی دارند ولی آنچه باقی مانده است انتقال این اصول و روش‌ها به مصرف‌کنندگان آب است که لازم است مورد توجه خاص قرار گیرد.

۸- اینک که به نظر می‌رسد ادغام دو وزارتخانه کشاورزی و جهاد قطعی شده است ضرورت تام دارد که در برنامه و تشکیلات وزارتخانه جدیدالتأسیس اولویت و مدیریت صحیح آبیاری و زهکشی به مزارع داده شود.

۹- با توجه به افزایش درآمد دولت در سال جاری شایسته است سهم مناسبی از درآمد دولت برای تکمیل شبکه‌های آبیاری و زهکشی درجه ۳ و ۴ اختصاص یابد و کوشش شود که ۱/۶ میلیون هکتار اراضی که فعلاً شبکه درجه ۱ و ۲ دارند به شبکه‌های ۳ و ۴ مجهز شوند. بدیهی است همزمان بایستی برای تأمین سرمایه‌گذاری غیردولتی برای اجرای پروژه‌های فوق اقدام و نحوه استفاده از امکانات بخش‌های فوق مورد مطالعه و بررسی و تحلیل قرار گیرد. الگوی تبصره ۷۶ در برنامه دوم می‌تواند راهکار بسیار خوبی برای سرمایه‌گذاری غیردولتی باشد.

در مراحل سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، مطالعه و اجرا، بهره‌برداری و نگهداری از منابع آب و خاک کشور مورد توجه مسئولان و دست‌اندرکاران صنعت آب کشور قرار گیرد:

۱- با توجه به تصویب آئین‌نامه مصرف بهینه آب و الگوی مصارف آب در کشور از سوی هیئت محترم وزیران در دو سال قبل و اهمیت آن در مدیریت مصرف آب کشاورزی، تسریع در انجام مفاد این آئین‌نامه مورد تأکید قرار گرفت.

۲- در برنامه‌ریزی توسعه و بهره‌برداری از منابع آب، مدیریت یکپارچه آب در حوضه‌های آبریز کماکان مورد توجه خاص قرار گرفته و مقرر گردید که از انجام عملیات اجرایی بدون توجه به پتانسیل‌ها و نیازهای حوضه آبریز و یا ایجاد ساختارهای تشکیلاتی جدید جداً پرهیز شود.

۳- توجه به موضوع بحران و امنیت آبی که در چند سخنرانی و مقاله به آن اشاره گردید از مسائل بسیار مهمی است که باید مورد توجه دست‌اندرکاران صنعت آب کشور قرار گیرد. عدم توجه به امنیت آبی می‌تواند با خطرات ناشی از جنگ‌های جهانی قابل مقایسه باشد. به عبارت دیگر ظهور کانون‌های عدم امنیت آبی در مناطق خشک و نیمه‌خشک جهان که کشور ما در زمره چنین کشورهاست می‌تواند محتمل‌تر باشد.

۴- راه‌حل اساسی و مهم در ایجاد امنیت آبی گذر از دوران مدیریت عرضه آب و توجه به مدیریت تقاضا است. عبور از این مرحله نیاز به ابزارها و امکانات گسترده‌ای دارد که امروز از مجموع عناصر آن به عنوان مدیریت یکپارچه آب نام برده می‌شود. این دوران انتقالی نیاز به عزم راسخ مدیران صنعت آب کشور برای تغییر در روندهای گذشته و اتخاذ سیاست‌های جدید دارد.

۵- انجام اصلاحات در ساختارهای مدیریت آب با تکیه بر تمرکززدایی، مشارکت واقعی مردم در کلیه

رفتن منابع آب، عدم کارایی در کاربرد آن، به افزایش عدم تعادل در تخصیص منجر شده است. بنابراین سیاست‌ها و راهکارهای قانونی باید متمرکز، هماهنگ و هم سو باشد.

۱۶- تخصیص بهینه آب به بخش‌های مصرف و نواحی مختلف با هدف استفاده از مزیت نسبی با توجه به طرح ساماندهی اقتصاد کشور صورت گیرد.

۱۷- به مدیریت کیفی منابع آب با اصلاح شیوه‌های بهره‌برداری، کنترل و جلوگیری از آلودگی‌ها و حفاظت پایدار محیط زیست توجه خاص مبذول گردد.

۱۸- تحقیق و بررسی در زمینه کاربرد شیوه‌های بیوتکنولوژی برای تولید بیشتر در شرایط کم‌آبیاری و استفاده از آب‌های باکیفیت پایین مورد تأکید قرار گیرد.

۱۹- به منظور استفاده بهینه از آب کشاورزی در مناطقی که همه امکانات مهیا بوده و منطقه برای آبیاری تحت فشار مناسب باشد استفاده از روش فوق مورد تأیید است. در همین راستا انجام طرح‌های تحقیقاتی ضروری برای بررسی و رفع مشکلات این سیستم در کشور و توجه به روش‌های مناسب توصیه می‌شود.

۲۰- به سیستم یکپارچه و هماهنگ اجرای شبکه‌های اصلی و فرعی آبیاری و زهکشی تجهیز و نوسازی مزارع و همچنین ایجاد امکانات سرمایه‌گذاری بیشتر از طریق منابع مختلف برای به نتیجه رسیدن طرح‌های مذکور تأکید می‌گردد.

۲۱- تقویت و پشتیبانی دبیرخانه کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران برای تحقق اهداف و ارتقاء جایگاه بین‌المللی آن بالاخص وظایف جدید و سنگین که به عهده کمیته ملی گذارده شده مورد توجه خاص قرار گیرد.

۱۰- برای دستیابی به راه‌حل‌های پایدار و اجرای آنها در شبکه‌های آبیاری و زهکشی، مشارکت فعال مصرف‌کنندگان آب ضروری است. برای نیل به هدف مذکور، بالا بردن آگاهی مردم از طریق ایجاد تغییرات در نظام آموزشی، سرمایه‌گذاری بیشتر در امر تحقیقات و تأکید در قانونی کردن تشکل‌های مردمی مورد توجه خاص قرار گیرد. بدیهی است برای تحقق این امر عزم ملی برای خصوصی‌سازی، اصلاح قوانین، قبول و پذیرش توزیع قدرت بین کارگزاران و مصرف‌کنندگان آب و بالاخره تبدیل واژه آب بها به پرداخت هزینه بهره‌برداری و نگهداری می‌باشد.

۱۱- از آن جایی که ادامه مدیریت بهره‌برداری از آب توسط نهادهای دولتی به صلاح کشور نیست می‌بایستی به تدریج و در استان‌هایی که آمادگی بیشتر موجود است مدیریت بهره‌برداری و نگهداری از شبکه‌های آبیاری و زهکشی بر اساس دستورالعمل‌های تدوین شده به بهره‌برداران واگذار شود.

۱۲- تدوین استانداردها و معیارها و راهکارهای ارزیابی عملکرد شبکه‌های آبیاری و زهکشی به منظور بهبود بهره‌وری در سطح منطقه و ملی صورت پذیرد.

۱۳- تدوین معیارها و راهکارهای استفاده از منابع آب‌های شور و لب‌شور کشور در راستای کشت آبی پایدار از طریق مراکز تحقیقاتی و طرح‌های الگویی در مناطق مختلف کشور و بالاخص در مناطقی که آمادگی بیشتری دارند پایه‌ریزی گردد.

۱۴- برای بهره‌وری بیشتر از تأسیسات ایجاد شده نظام‌مند نمودن حقوق اشتراک آب در بخش کشاورزی مدنظر قرار گیرد.

۱۵- شرایط موجود بهره‌برداری از کشاورزی، به هدر

در حاشیه دهمین همایش کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران

پرتو اعظم و آقای علی شاه‌نظری از دانشگاه شهید
چمران اهواز

□ رئیس کمیته ملی آبیاری و زهکشی مصر (آقای دکتر حسن عامر) نیز در این همایش حضور داشتند. وی از علاقه وافر و حضور گسترده کارشناسان در همایش ابراز شگفتی کرده و بیان داشتند که کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران به یقین از فعال‌ترین کمیته‌های ملی در سطح دنیا است و از ایران درخواست نمودند که میزبانی یکی از کنگره‌های بین‌المللی آبیاری و زهکشی را در سال‌های آتی پذیرا باشد.

کارگاه فنی

"ساخت کانالهای آبیاری، محدودیت‌ها و راه‌حلیها"

کارگاه فنی "ساخت کانالهای آبیاری، محدودیت‌ها و راه‌حلیها" توسط گروه کار "توسعه و مدیریت سیستم‌های آبیاری" کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران در تاریخ ۶ بهمن ماه سال جاری در محل باشگاه توانیر (برق آکستوم) برگزار خواهد شد. در این کارگاه کارشناسان و متخصصین در امور طراحی، اجرا، نظارت و ساخت کانالهای آبیاری به ارایه سخنرانی در زمینه‌های زیر خواهند پرداخت.

۱- برنامه‌ریزی ساخت کانال‌های آبیاری

۲- تملک اراضی و آماده‌سازی بستر

۳- خاکریز کانال‌ها

۴- پوشش کانال‌ها

۵- احداث کانال در مسیرهای با مصالح خاص

۶- آب‌اندازی کانال‌ها و نگهداری در دوره تحویل موقت

● آدرس: تهران، خیابان شهید دستگردی، خیابان شهید

کارگزار، خیابان شهرسان، پلاک ۲۴، طبقه دوم،

تلفن تماس: ۲۲۵۷۳۴۸ نمابر: ۲۲۵۷۳۳۸

E.mail: irncid@neda.net.ir

کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران

□ طی مراسمی از تنی چند از پیشکسوتان آبیاری و زهکشی کشور قدردانی و تجلیل شد. در این مراسم از مقام علمی آقایان دکتر علی خلیلی، دکتر جمشید خیرابی و مرحوم دکتر علی اصغر موحددانش با اعطاء لوح تقدیر توسط معاونین محترم وزیر نیرو و کشاورزی تقدیر و قدردانی به عمل آمد.

□ داوران این همایش با بررسی مقالات در مدت دو روز، از میان ۲۵ مقاله ارائه شده سه مقاله با عناوین زیر را به عنوان مقالات برتر انتخاب نمودند و طی مراسمی به مؤلفین این مقالات لوح تقدیر و جایزه اهداء شد.

مقاله اول: مدل نظری و کامپیوتری ارزیابی عملکرد سیستم‌های آبیاری و زهکشی

نویسندگان: آقایان عباس قاهری، محمدجواد منعم، حسن غروی، نقی برهان، علی ذوالفقاری، مهرزاد احسانی، احمد پورزند

مقاله دوم: ارزیابی عملکرد شبکه آبیاری قزوین با استفاده از مدل PAIS

نویسندگان: آقایان محمدجواد منعم، عباس قاهری، علی عباس بادزهر، حسن غروی، نقی برهان، علی ذوالفقاری، عنایت ثابتی، مهرزاد احسانی

مقاله سوم: سیستم مدیریت و بهره‌برداری و تعمیر و نگهداری شبکه آبیاری تحت فشار (مطالعه موردی شبکه دشت گردیان)

نویسندگان: علیرضا دهقان، محمدعلی قوی‌دل

□ به چهارنفر از برندگان مسابقه بخش جوان کمیته ملی آبیاری و زهکشی ایران نیز در پایان دومین روز این همایش جوایزی اهداء شد، که اسامی دانشجویان به قرار زیر می‌باشد.

مقام اول: خانم مریم ابوالحسنی بخش‌مندی از دانشگاه تبریز

مقام دوم (مشترک): خانم‌ها پروانه تیشه‌زند، رباب